

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РСО-АЛАНИЯ
Государственное бюджетное профессиональное образовательное учреждение
«Северо-Осетинский медицинский колледж»

Утверждаю
Зам. директора по учебной работе
ГБПОУ «Северо-Осетинский
медицинский колледж»
МЗ РСО-Алания
 А.Г. Моргоева
« 30 » 08 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

ОУД.18 Осетинская и мировая литература

По специальности:

34.02.01. Сестринское дело

Форма обучения: очная

Уровень подготовки: на базе основного общего образования

Владикавказ, 2023 г.

Рассмотрена на заседании
общеобразовательной ЦМК
Протокол № 10
От 14 06 2023г.

Председатель
 С.С. Томаева

Программа разработана на основе
Федерального государственного
образовательного стандарта среднего
профессионального образования для
специальности
34.02.01. Сестринское дело

Рассмотрена и одобрена на заседании
методического совета ГБПОУ
"СОМК" МЗ РСО-А.

Старший методист пометодической
работе ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
 А.М. Караева
« 17 » 05 2023г.

РАЗРАБОТЧИКИ:

ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
(место работы)

Преподаватель Абаева Л.С.
(занимаемая должность) (инициалы, фамилия)

РЕЦЕНЗЕНТ: старший методист,
к.б.н.
(занимаемая должность)

 А.М. Караева
(инициалы, фамилия)

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РСО-АЛАНИЯ
Государственное бюджетное профессиональное образовательное учреждение
«Северо-Осетинский медицинский колледж»

Утверждаю
Зам. директора по учебной работе
ГБПОУ «Северо-Осетинский
медицинский колледж»
МЗ РСО-Алания
_____ **А.Г. Моргоева**
« _____ » _____ **2023г.**

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

ОУД.18 Осетинская и мировая литература

По специальности:

34.02.01. Сестринское дело

Форма обучения: очная

Уровень подготовки: на базе основного общего образования

Владикавказ, 2023 г.

Рассмотрена на заседании
общеобразовательной ЦМК
Протокол №
От _____ 2023г.

Председатель
_____ С.С. Томаева

Программа разработана на основе
Федерального государственного
образовательного стандарта среднего
профессионального образования для
специальности
34.02.01. Сестринское дело

Рассмотрена и одобрена на заседании
методического совета ГБПОУ
"СОМК" МЗ РСО-А.

Старший методист по методической
работе ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
_____ А.М. Караева
« _____ » _____ 2023г.

РАЗРАБОТЧИКИ:

ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
(место работы)

Преподаватель
(занимаемая должность)

Абаева Л.С.
(инициалы, фамилия)

РЕЦЕНЗЕНТ: старший методист,
к.б.н.

(занимаемая должность)

А.М. Караева

(инициалы, фамилия)

1. ПАСПОРТ ПРОГРАММЫ ДИСЦИПЛИНЫ

1.1. Область применения программы

Рабочая программа учебной дисциплины является частью программы подготовки специалистов среднего звена в соответствии с ФГОС по специальности:

34.02.01 «Сестринское дело»

1.2. Место учебной дисциплины в структуре программы подготовки специалистов среднего звена:

Общеобразовательный цикл, общеобразовательные дисциплины.

1.3. Цель и планируемые результаты освоения дисциплины:

В результате освоения дисциплины обучающийся должен уметь:

- воспроизводить содержание литературного произведения;
- анализировать и интерпретировать литературное произведение, используя сведения по истории и теории литературы ;
- соотносить художественную литературу с фактами общественной жизни и культуры;
- соотносить изучаемое произведение с литературным направлением эпохи; выделять черты литературных направлений и течений при анализе произведения;
- определять жанрово-родовую специфику литературного произведения;
- выявлять авторскую позицию, характеризовать особенности стиля писателя;
- выразительно читать изученные произведения (или фрагменты), соблюдая нормы литературного произношения;
- аргументировано формулировать свое отношение к прочитанному произведению;
- составлять планы и тезисы статей на литературные темы, готовить учебно-исследовательские работы;
- писать рецензии на прочитанные произведения и сочинения различных жанров на литературные темы.
- использовать приобретённые знания и умения в практической деятельности и повседневной жизни

В результате освоения дисциплины обучающийся должен знать:

- содержание изученных литературных произведений;
- основные факты жизни и творчества писателей-классиков;
- основные закономерности историко-литературного процесса и черты литературных направлений;

- сведения об отдельных периодах его развития; черты литературных направлений и течений;
- основные теоретико-литературные понятия.

В результате освоения дисциплины обучающийся осваивает элементы компетенций:

Код	Общие компетенции
ОК 1.	Понимать сущность и социальную значимость своей будущей профессии, проявлять к ней устойчивый интерес.
ОК 2.	Организовывать собственную деятельность, определять методы и способы выполнения профессиональных задач, оценивать их эффективность и качество.
ОК 3.	Решать проблемы, оценивать риски и принимать решения в нестандартных ситуациях.
ОК 4.	Осуществлять поиск, анализ и оценку информации, необходимой для постановки и решения профессиональных задач, профессионального и личностного развития.
ОК 5.	Использовать информационно-коммуникационные технологии для совершенствования профессиональной деятельности
ОК 6.	Работать в коллективе и команде, обеспечивать ее сплочение, эффективно общаться с коллегами, руководством, потребителями.
ОК 7.	Ставить цели, мотивировать деятельность подчиненных, организовывать и контролировать их работу с принятием на себя ответственности за результат выполнения заданий.
ОК 8.	Самостоятельно определять задачи профессионального и личностного развития, заниматься самообразованием, осознанно планировать повышение квалификации.
ОК 9.	Быть готовым к смене технологий в профессиональной деятельности.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ æрцыд Федералон падзахадон ахуырадон стандарты домæнтæм гæсæ. Программæ арæст у Ирон литературайы программæты бындурыл. Мадæлон литературæ нымад у федералон, æнæмæнгхъæугæ предметыл, ног ахуырадон стандартты йын ис сæрмагонд бынат.

Ирон литература ахуыр кæныны предметон фæстиуджытæ

Программæйы нысан æмæ хæстæ сты:

- Зонындзинæдтæ райсын ирон литературæйæ аивадон тексты бындурыл;
- Литературон уацмыс анализ кæныны зонындзинæдтæ арфдæр кæнын;
- Аыйвадон уацмыстæ кæсыны культурæ рæзын кæнын.
- Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ базоней текстæ æвзарын, йæ мидис рафæлгъауын æмæ радзурын;
- Раттын зонындзинæттæ автор æмæ йе сфæлдыстады тыххæй;
- Скъоладзаутæ хъуамæ базоней, аивадон ныв æмæ фæлгонц цы мадзæлттæй арæст цæуынц, уыдон, хъуамæ иртасой нывæфтыд æвзаджы рæсугъддзинады гæнæнтæ;
- Базоней уацмыс æмæ йæ архайджыты тыххæй сæ хъуыдытæ зæгъын, цаутæн аргъ кæнын, уыдон цардимæ бæттын;
- Уыймæ стыр нысаниуæг ис аивадон литературæйы фæрцы ахуыргæнинæгты удварны хъомылады фарстатыл кусынæн, абоны рæстæгæн аргъ кæнын зонынæн;
- Æгъдау, кад, намыс, патриотизм æмæ граждайнаг хæстæ цы сты, уый зонынæн;
- Гуманон дунембарынад æмæ национ химбарынадæй хайджын кæнынæн;
- Литературон уацмысы эстетикон æнкъарæнтæ æмбарынæн;
- Ирон адæмы национ культурæйы сæйраг миниуджытæ литеоатурон тексты аурынæн, ирон литературæйы нысаниуæг æмбарынæн, йæ бастдзинад æндæр адæмты литературæтимæ, културæтимæ иртасын.

Ахуырадон архайды хуызтæ:

- Текстмæ байхъусыны фæстæ сбæлвырд кæнын уацмысы жанр. Йæ сæйраг мидисын бамбарын, рахицæн кæнын сæйраг æмæ уæлæмхæст архайдтытæ, характеристикæ раттын геройтæн;
- Раттын характеристикæ тектсæн: йæ сæргондмæ гæсгæ; сбæрæг кæнын темæ, уацмысы сæйраг хъуыды; ссарын тексты авторы хъуыдытæ;
- Сбæлвырд кæнын уацмысы жанр, йæ хицæндзинæдтæ, абарын æй æндæр жанртимæ;
- Бамбарын кæнын пълан: адих кæнын хæттыл, алы хайæн дæр сæргонд æрхъуыды кæнын; сбæлвырд кæнын уацмысы сæйраг хъуыды;
- Радзурын уацмысы текст цыбыртæй, хайгай, бæстон; сæйраг архайджытæн характеристикæ раттын;
- Рольтæм гæсгæ кæсын текст. Рахицæн кæнын фрагмент, адих кæнын рольтæ;
- Кæсын хъæрæй, аив;
- Анализ скæнын уацмысы аивадон мадзæлттæн;
- Анализ скæнын уацмысы аивадон мадзæлттæн;

Ахуыргæнинæгты домæнтæ цæттæдзинадмæ:

Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ зоной æмæ арæхсой:

- Уацмысы жанр раиртасын, йæ хицæндзинæдтæ йын сбæлвырд кæнын;
- Уацмысы сæйраг æмæ фæрссаг фæлгонцтæ рахицæн кæнын;
- Уацмысы сюжет, йæ хицæндзинæдтæ;
- Архайджытæн характеристикæ дæттын;
- Уацмысы историон бындур сбæрæг кæнын;
- Уацмысы аивадон мадзæлттæ, нывæфтыд æвзаг сбæрæг кæнын;
- Уацмысы композицион арæзт сбæрæг кæнын.

Стандарттам гасга ахуырганинагта литературайа райсдзысты

ахэм зонындзинæдæ æмæ арæхсдзинæдтæ:

-иумæйаг культурон-литературон арæхсдзинæдтæ, литературон уацмыс арф æнкъарын; ирон литературæйы бастдзинад æппæт дунеон литературæтимæ æмбарын; кæсыны культурæ бæрзонд кæнын; библиотекæты, интернеты информаци агурын зонын;

-царды зынаргъдæр цы хæзнатæ сты, уыдон иртасынмæ арæхсын: алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын; æмбарын литературæйы нысаниуæг адæймаджы удвæрны хъомылады; адæймаджы фауинаг миниуджытæм критикон цæстынгасæй кæсын; литературон уæцмысы агурын дзуаппытæ зæрдæагайаг фарстытæн;

-кæсыны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ арæхсдзинад, литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгасæй кæсын, зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын;

-ныхас кæнын,ныхасы стильтæй пайда кæнын зонын.

Ахуыргæнинагтæ хъуамæ зоной:

- фысджыты цард æмæ сфæдыстад;
- цы уацмыстæ ахуыр кодтой, уыдоны сюжеттæ, композицийы хицæндзинæдтæ, фæлгонцтæ;
- этикон характеры тыххæй æмбарынад;
- æмбарынадтæ:æмдзæвгæ, поэмæ, радзырд, драмæ, трагедии, роман, фыссæджы индивидуалон стили сæйраг миниуджытæ;
- наизусть ахуыр кæнынмæ цы уацмыстæ амынд цæуы, уыдон.

Ахуыргæнинагтæ хъуамæ арæхсой:

- фыссæджы арæзт аивадон нывтæ иртасын æмæ æвдисын;
- уацмыс анализ кæнын, йæ хæйттæ хынцгæйæ;
- эпос, лирикаæ, драмæ кæрæдзийы иртасын;
- уацмысы хъайтарæн характеристикаæ дæттын, цалдæр уацмысы хъайтарты кæрæдзийыл абарын;
- авторы ахаст уацмысы архайджытæм æмæ цаутæм иртасын;
- уацмыс аив кæсын;
- хи сæрмагонд дзургаæ æмæ фысгæ ныхасмæ пълан саразын;
- литературон – критикон æмæ публицистикон уацтæн, стæй ахуыргæнаджы лекцийæн хи куысты пълан, тезистæ, конспект аразын;

- литературон темæйыл доклад кæнæ реферат бацæттæ кæнын;
- нырыккон литературон фæзындтæн аргъ кæнын.

Ахуырады удгоймаг хъомыл кæныны фæстиуджытæ сты:

- Уæрæсейы аккаг хъæбул (гражданин) хъвыл кæнын;
- патриотон хъомылад (райгырæн бæстæмæ уарзондзинад гуырын кæнын), - Фыдыбæстæйæ сæрыстыр уæвыны хъуыдытæ хъомыл кæнын;
- зонын хи адæмы истори, культурæ . мадæлон æвзаг, уымæ зонын Уæрæсейы адæмты культурæ дæр;
- ахуырмæ бæрнон цæстæнгас дарын æмæ хæдахуыр курдиат рæзын кæныныл архайын;
- амонын æхсæнады æгъдау,хи дарыны уагæвæрд;
- архайын колледжы хæдуынаффæйы куыст æмæ æхсæнады царды дæр;
- хъомыл кæнын хибарæй ахуыр кæныны,урочы нысантæ бæрæг кæнын æмæ химæ ног хæстæ исынмæ арæхстдзинад;
- хибарæй ахуыры эффефективондæо мадзæлттæ æмæ фæрæзтæ æвзарынмæ арæхстдзинад;
- урочы архайгæ (дзургæйæ, фысгæйæ , алыхуызон логикон хæслæвæрттæ æххæст кæнгæйæ æмæ а.д.), хи рæдыдтытæ сраст кæнынмæ арæхсын;
- информацион коммуникативон технологитæй пайда кæнынмæ арæхсын.

Ахуырады предметон фæстиуджытæ

- предметæй зониндзинæдтæ, арæхстдзинæдтæ райсын;
- зониндзинæдтæй ахыргы рæстæг æмæ алыхуызон ахуырадон- проектон уавæргы пайда кæнынмæ арæхсын;
- наукон хъуыдыкæнынад рæзын ; наукон терминологи, методтæ зонын.

Литературæйы программæйы арæзт

Стандарты домæнтæм гæсгæ арæзт программæтæ æмæ ахуыртæ "филологи"-йæ арæзт сты ахæм уагыл:

1) чингуытæ кæсын æмæ литературæ ахуыр кæныны ахадындынад адæймаджы миддунейы рæстæн цы пайда сты, уый бамбарын, чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын;

1) литературæ адæмы национ-культурон хæзна кæй у, адæмы цард хуыздæр бамбарыны фæрæз кæй у, уый æнкъарын;

3) маделон æвзагыл фыст хуыздæр уацмыстæ ахуыр кæныны фæрцы банкъарын кæнын маделон æвзаджы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ, маделон æвзаг адæмæн сæ химбарынады фæрæз кæй у, уый;

4) хъомыл кæнын:

а) хорз эстетикон æнкъарæнтæ кæмæ и,

б) фыстæ æмæ дзургæ ныхасы алыхуызон пайда кæнгæйæ, хи хъуыдытæ раст æргом кæнынмæ чи арæхсы,

в) уæгъд рæстæг чингуытæ кæсынмæ чи тырны, ахæм чиныгкæсæджы;

5) алыхуызон этнокультурон традицитæ цы аивадон ауцмысы æвдыст цæуынц, уый раст æмбарыныл фæцалх кæнын;

б) амонын аивадон уацмысы структурон æмæ эстетикон æвзæрст.

2. СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

2.1. Объем учебной дисциплины и виды учебной работы

Вид учебной работы	Количество часов
Максимальная учебная нагрузка (всего)	101
Обязательная аудиторная учебная нагрузка (всего)	78
в том числе:	
теоретические занятия	
Самостоятельная работа студента (всего) в том числе:	23
выполнение контрольных домашних заданий по темам	10
выполнение рефератов	4
Сообщений	4
Таблиц	2
Презентаций	3

2.2 Къалендарон пълан ирон литературæйы курсæй

№ урочы	Сæргонд	Урочы темæ.	сахатта	Сæйраг сæмбарынсæдтæ	Фæстиуджытæ	Ахуырганинагты Универсалон архайдтытæ	Зонындзин æдты бæрц
1	Разныхас Фыццаг ирон рухстауджыта Фыццаг ирон рухстауджыта	Литературайы историйы предмет Колыты Аксо Колыты А. уацмыста касын ("Чырыстийы рухс райгасдзинад", "Мах фыд" Агъуызаты И.	2с.	Ирон адамы историйыл афалгаст		æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын	2
				Йа цард ама сфалдыстад. Аксо-дины чингуыты талмацганаг.	Аксо-фыццаг поэतिकон фалваранты автор ("Мады Майрамы кады зараг"	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонын .	2
				Фыссаджы тыххай ныхас. Кадаг "Алгъуызы кадаг"-ы композицион аразт; йа тема ама идея.	Авторы патриотизм ама гуманизм кададжы.Алгъуызы фалгонц.	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонын .	2

				Алгъуызы фалгонц			
	Хибарай куыст хадзары	Сахуыр канын скъуыццаг "Алгъуызы кадаг"-ай.					
2	Мамсырат ы Т. Хъаныхъу аты И.	Мамсыраты Т.-- фыццаг ирон профессионалон поэт. Хъаныхъуаты Иналы царды хабæрттæ, йе' сфæлдыстады сæйраг мотивтæ. Ирон адæмы цардыуаг æмæ æгъдæуттæ очерк «Ирон хъæуы»-йы	2	"Ирон зарджыт"- ыл афалгаст	1)Фыццаг ирон национ поэт. Амдзавга "Сагъаста". Райгуыран баста уарзыны мотивта Темырболаты поэзийы. ("Ме мгарма", "Авданы зард") 2) Райгуыраен бæстæ уарзыны мотивтæ. Мамсыраты Темырболаты поэзийы. «Рынчын æмæ рынчынфæрсæ г	фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	2
				1)Поэты хæс йæ адæмы раз, йæ фæндиæгтæ, йæ бæллицтæ	Иналы царды хабæрттæ, йе' сфæлдыстады сæйраг	ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг	2

				<p>. Хицан адæймæгты фалгонцта уацмыс«Ирон хъæуы»</p>	<p>мотивтæ. Поэты хæс йæ адæмы раз, йæ фæндиæгтæ, йæ бæллицтæ «Фæндон»-ы. Ирон адæмы цардыуаг æмæ æгъдауттæ очерк «Ирон хъæуы»-йы.</p>	<p>кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын хи ныхас раст рацаразын зонин, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонин æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	
	Хибарай куыст хадзары	Зардамадзаугадар фалгонцта очерк "Ирон хъæуы"-йы					

3	Хетагкаты Къоста	Къостайы цард ама сфалдыстад	2	<i>Къоста-поэт æмæ революцион демократ. "Ирон фандыр"</i>	1) «Ракæс»-ы катай адæмы æфхæрд æмæ тыхстыл, «Салдат»-ы катай ныййарæгыл. Национ хæдбардзинад æмæ иудзинадмæ сидт æмдзæвгæтæ «Додой» æмæ «Катай»-ы. Лирикон геройы уды рæсугъддзинад æмдз. «Харзбон"-ы; 2)Поэма "Фатима"-йы мидис, йа идейата; 3) Ибрагим, Дзамболат ама Фатимайы фалгонцта	ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст	Ахуырканын "Ныстыуан", "Рагон					

	хадзары	нартон лагау", "Ныфс" Поэмайы разныхаз.					
4	Къубалты Алыксанд р.	<i>Къубалты Алыксандыры культурон семсе сфæлдытадон куыст.</i>	2	«Æфхæрдты Хæсанæ»- социалон æфхæрды ныхмæ тохы мотивтæ	Фыссæджы культурон æмæ сфæлдытадон куыст. «Æфхæрдты Хæсанæ»- социалон æфхæрды ныхмæ тохы мотивтæ. Иунаджы фæлгонц кадæджы. Госæма – ирон патрихалон сылгоймаг	ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст хадзары	<i>Иунаджы хъысмат ир. литературайы</i>					

3	Ирон литература XX-ам аанусы райдианы Коцойты Арсен.	Презентаци. Ирон советон литература 1917-1929 азты. Коцойты Арсени цард ама ахсанадон куыст. Гыщыл адаймаджы хысмат «Енаном радзырд»-ы Арсени ахадындынад ирон литературайы Радзырды «Амбалтга»-йы композицион араэст.	2		-текст скъуыддзэгты л (хицаен эпизодтыл) дих каанын.; -тексты сэйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайды цыд логикон аэгъдауай раст дзурын; -дыууа фалгонцы каерадзийыл абарын, авторы ахастдынад йа геройма сбаераг каанын, хъайтары архайд ама миниуджытэн раст аргъ каанын.	Тексты хъауга армаг агурын Аив ныхасыл куыст Проблемон фарста аэварын Адаймаджи миддунейаен эстетикон аэгъдауай аргъ каанын ама амбарын Ныхмалауд хъуыдыда райхалын Анализ, синтез, абарст, зонындынаедта ама арахстдынаедта иумайаг каанын Проблемон фарстатен дзуапн раттын	2
				Сюжет ама композици. Батырбеджы фалгонц Сюжет ама композици. Леуаны фалгонц Уацмысы адамы эгоизм -	2		

	Хибарай куыст хадзары	Арсены ахадындзинад ирон литературæйы.					.
4	Гæдиаты Цомахъ.	Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Багъатыр». Трагедийы историон бындур. Презентаци. Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ драмæйы. Адæмы патриотизм. Презентаци. Гæбайы фæлгонц, йæ сæфты фæндаг. Уацмысы æвзаджы æууæлтæ. Йæ акуалондзинад нæ царды.	2	Элегии. Историон трагедии. Трагедийы сюжет æмæ композици.	драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ	Анализ, синтез, абарст, зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæ иумæйаг кæнын Тексты хъæугæ æрмæг агурын Аив ныхасыл куыст Алыхуызон хъуыдытæ хынцын æмæ кординаци кæнын (æрмæджы фæткæвæрдыл ахъуыды кæнын)	2
				Проблемон фарстатæн дзуапп раттын			2
				Фæлгонцарæн лексика			1
	Хибарæй Куыст хæдзары	Ныффыссын нывæцæн «Национ иудзинад»					.
5	Малиты	Георгийы царды	2	Поэмæйы темæ,	лиро – эпикон	Фарст	2

	Георги.	хабæрттæ. Поэмæ «Темур- Алсахъ». Сæйраг хъайтары фæлгонц.		идейæ, композици. Романтизм. Темур- Алсахъы фæлгонц. Фольклоримæ бастдзинад Уацмысы аивадон мадзæлтæ	уацмыс æвзарын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын	райхалынаæнахадгæд æр мадзæлттæ агурын Дзургæ ныхасы æмбаргæ арæзт Хи хъуыдытæ бæлвырд æмæ æххæстæй зæгъын	. 2
6	Барахъты Гино.	Барахъты Гиноы цард æмæ æхсæнадон куыст. «Арæбиаты Гуыргъохъ». Дзыллæты сæрибарыл тох кадæджы. Презентаци. «Азджериты Куыцк.» Поэмæйы романтикон стили æууæлтæ. Бæстырæсугъды патриотон æнкъарæнтæ. Куыцк æмæ Бæстырæсугъды трагикон хъысмæт. Аивады темæ кадæджы	2	Радзырды арæзт, йæ лирикон ахаст. Эпитеттæ, абарæнтæ. Сюжет сөмсө композицион хицæндзинæдтæ уацмысы	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз с южеты	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын, анализ синтез, текст æмбарынад, спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты	2.
						Уацмысы аивадон мадзæлтæ	2
				Æгъдау æмæ лæгдзинады уæлахиз		Фæлгонцаразæн лекси­кæ	.

	Хибарэй Куыст хæдзары	Нывæцæн «Райгуырæн уæзæгмæ уарзондзинад» ныффыссын.				-уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын	.
	Хибарэй Куыст хæдзары	.Мысосты амдзавга ахуыр канын					
7	Беджызаты Чермены Чермен.	Беджызаты Чермены цард æмæ сфæлдыстад. Новеллæты цикл «Мæсгуытæ дзурынц». « Уанелы Тутыр» - ы мидис. Колыты Бецийы мастисæн. Новеллæты бынат	2	Новеллæ Таурæгъ бакæсын Рагон адæмы царды ныв	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици рагдисынаен,	Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнгæйæ, критеритæй пайда кæнын(К) Хибарэй саразын алгоритмон архайд(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Анализ, синтез,	. 2 . 2

		æмæ ахадындзинад ирон литературæйы			Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаedt æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П)	
	Хибарæй Куыст хæдзары	Нывæцæн «Сылгоймаджы хъысмæт» ныффыссын			Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын,æмбарг æ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;		
8	Хъуылаты Созырыхъ о.	Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы Презентаци.Социало н быцæутæ радзырд «Номылу»-йы.	2	Габейы фæлгонц. Уарзондзинад æмæ царды æцæгдзинады темæ радзырды	æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты	2.

		Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт.		Юмор æмæ сатира.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематика, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаedt æ, бынат фæлгонцты .	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	. 2
		Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис. Адæмы уавæр уацмысы		Проблемон фарстатæн дзуапп раттын			2
9	Къ.Фарнион	Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад. «Уады уынаер». Хохæгты тох хæдхæцаг паддзахы ныхмæ.	2	Роман. Уацмысы æвзаг æмæ стиль. Романы идея ама сюжет Уацмысы таурагъон æууæл. Æппæрцаг фæлгонцты къорд.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематика, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынаен,	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ	2.
	Хибарæй Куыст хæдзары	Презентаци. Социалон æмæ этикон проблемæ. Мисураеты трагедион уавæр. Цæрайы фæлгонц.					.
							2
							2

		Романы реалистон тенденци			Бәрәг кәны сәйраг архайәджи характерон хицәндзинаәдт ә, бынат фәлгонцты системайы,	раиртасын Әмбәлгә хуызы спайда кәнын дзургә ныхасәй хъуыддәгтә аразгәйә	
10	Нигер. (Дзанайты Иван)	Нигеры бынат ирон литерәтурәйы әмә культурайы. Авторы позиции «Фәстаг хъәбысы» Әмдзәвгә «Хидыл»-ы философон мидис.	2	Сәрибары темә Нигеры лирикайы	лирикон әмдзәвгәйы арын сәйраг фәлгонцтә (предметтә), фылдәр ныхмәвәрд әвәрдәй. -хицән кәнын фәлгонцтимә баст лексикон рәнхытә.	Хи хъуыдытә сбәлвыд кәнынән бәлвырд критеритәй пайда кәнын Ахуырадон әрмәджи этикон нысаниуәгән раст арг кәнынны Анализ, синтез, классификаци	2.
		Фадат әмә адәймаджы хысмәт «Нә тәрсын әз»-ы. Сагъәс царды нысаныл «Бонтә бонты фәдыл уайынц» Нигеры сфәлдыстады ахадындзинад ирон литерәтурәйы.		Ног заманы поэты уавәр		Тексты әмбарынад, хъәугә әрмәг сә исын зонын Аххос әмә фәстиуджытә раиртасын	2

	Хибарэй Куыст хæдзары	Нигеры æамдзæвæг ахуырканын					
11	Боциты Барон	Роман «Саст рæхысы» темæ æмæ идейæ. Хъайтары сурæт- характер равдисыны мадзал.	2	. Уацмысы æвзаг	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	. 2
							. 2
	Хибарэй Куыст хæдзары	Архыхъауы царджыты царды мидис (изложени)					
12	Туаты	Туаты Дауыты царды	2	Сурæт æмæ	драмон	Æмбæлгæ хуызы	. 2

	Дауыт	хабэрттэ. Драмаэ «Сидзэргэс»-ы сюжет. Драмаэйы композици æмэ фæлгонцты дих. Драмаэйы композици æмэ фæлгонцты дих. Нуцэйы трагедион хысмæт.		характер. Хохаг адæмы царды хысмæт Ирон сылгоймаджы хысмат	уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауэй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмэ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	спайда кæнын дзургæ ныхасэй хъуыддæгтæ аразгæйæ Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын	. 2
13	Мамсырыт ы Дæбе.	Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады характеристикаэ. Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.	2	Сурæт æмэ характер.	бæлвырд кæнын уацмысы сэйраг проблематикаэ, аивадон мадзæлтты ахъаз	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасэй хъуыддæгтæ аразгæйæ	2.
				Уацмысы аивадон æууæлтæ.			2
14	Разныхас. Кочысаты	Ирон литератураэ Фыдыбæстæйы Стыр		Цыбыр конспект скæнын			2

	Мухарбег. Калоты Хазби.	Хæсты азты. Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты».	2	Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ Адамон поэты фæлгонц æмдз. «Къоста Херсоны».	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ, хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнына бæлвырд критеритæй пайда кæнын	2
		Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард...».)		Хазбийы поэтикайы бынат йæ рæстæджы ирон литерæтурæйы.	хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Дзургæ ныхас æмбаргæ æмæ сæрибарæй аразын	2.
	Хибарæй Куыст хæдзары	Калоты Х.амдзавга ахуырканын					
15	Плиты Грис.	Плиты Грисы лирикайы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ	2	Гришы поэзийыл афалгаст Трагедии. авторы ахастдзинад йæ	драмон уацмысæн анализ кæнын, уацмысы архайды цыд логикон	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны Анализ, синтез, Тексты æмбарынад,	2.
							2

		<p>хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы.</p> <p>Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт.</p> <p>Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг. Æлдæртты кьорд, сæ миддуне, сæ зондахаст Уацмысы арæзт, сюжет, композици.</p>		<p>героймæ, сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ,</p> <p>Сюжеты бастдзинад фольклоримæ</p>	<p>æгъдауæй раст дзурын, сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæ, раст аргъ сын кæнын сæ бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн, адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæ н мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.</p>	<p>хъæугæ æрмæг сæ иссын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ</p>	2
16	Гаглойты Федыр. (Гафез)	<p>Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман «Уæ бонтæ хорз, адæм!»-ы мидис æмæ проблематикæ.</p> <p>Æрыгон адæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ .</p> <p>Уацмысты фæлонцты системæ</p>	2	<p>Эпикон – таурæгъон литературæйы хуызтæ. Хъайтар – дзырднывæндæг.</p>	<p>-текст скъуыддзæгтыл (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.;</p> <p>-тексты сæйраг хъуыды иртасын;</p> <p>-уацмысы архайд цыд логикон</p>	<p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын кæнын</p>	2
						æнкъарын ирон	2

		Гимн хьилхъæдурæн.»			æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад	
17	Дзугаты Георги.	Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстад. Кадæг «Бындзыг»- лирикон ахаст Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы.	2	Лиро –эпикон поэмæ.	лиро – эпикон уацмыс æвзарын, -уацмысы архайд цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ	æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын	2

					кæнын.		
18.	Цæгæраты Максим.	Цæгæраты Максимы сфæлдыстадон сурæт. «Мады зарæг»-ы сюжет æмæ композици. Аивады хъомыс, музыкайæ райгуыргæ ассоциативон дуне. Хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ уацауы.	2	Сюжет, композици, сурæт-кæрæдзиимæ сæ бастдинад	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынаен, -бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонын .	2
						хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

19	Цæрукъаты Алыксанд р	Алыксандры поэзийы æууæлтæ, йæ традицитæ. «Ныхас авдæны сывæллони-мæ». Фæлтæрты бастдзинады темæ. Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы хсæн иудзинад.	2	Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы хсæн иудзинад	-бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композицийы равдисынæн,	æнкъарын мадæлон æвзаджы аивдзинад ,	2
	Хибарай куыст хадзары	Алакандры амдзавга сахуыр канын					
20	Джусойты Нафи.	Джусойты Нафийы литературон æмæ зонадон куыст. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады Роман «Фыдæлтты туг Романы композицион нывæзт. Зарæджы фæлгонц романы. Ака æмæ Бекайы фæлгонцтæ	2	Историон роман	-бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон	æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды,	2
				Романы мидис æмæ проблематикæ, йæ историон бындур	мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композицийы равдисынæн, -бæрæг кæны	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын,	2

		Уарзт æмæ хæст: лирикон æмæ эпикон райдайæнты æмиудзинад		Национ иудзинады темæ романы	сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæраггæнæн.	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст хадзары	Зарæджы фæлгонц» «Иудзинады темæ романы». Изложени ныффыссын					
21	Дзаболаты Хазби. 1с.	Хазбийы поэзийы сæйраг мотивтæ., «Амонд», «Æз хæхты райгуырдатæн», «Куы хæссай зæрдæйы æмбуар»-йы.	2	Строфа, ритм, рифмæ.	:лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ),	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонин	2
	Хибарай куыст хадзары	Дзаболаты Х.амдзавга сахуыр канын					
22	Гаглойты Владимир.	Гаглойты Владимиры сфæлдыстадон сурæт. Драмæ «Ныййарæджы кадæг»-ы композиции, йæ	2	Драмæйы хуызтæ	драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон	хъауга информаци ссарын зонин хъæугæ информаци ссарын зонин æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын,	2 2

		аивадон мадзэлттæ. Фыртты фæлгонцтæ. Мады монументалон фæлгонц драмæйы.			æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ бæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст хадзары	Ныййарæджы хъысмат ирон литературайы					
23	Дзесты Куыдзæг	Дзесты Куыдзæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацауы фæткон-философон мидис. Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ Адаймаджы уæвынады æнусон фарстатæ. Фæндаджы темсæйы философн мидис.	2	Уацау «Фæндагсар Уастырджы» -йы сюжет æмæ композици. Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ	:бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзэлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
						хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					хицæндзинаæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн		
	Хибарай куыст хадзары	«Фæрнджын адæймаг амонджын вæййы». Хи хъуыдытæа ацы рæнхъыты фæдыл					
24	Бестауты Гиуæрги.	Райгуырæн бæстæйы темæ Геуæргийы поэзийы.	2	Аллитераци. Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын, -проблемæ æмбарын арæхсын; гипотезæ рахицæн кæнын	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.		2
	Хибарай куыст хадзары	Бестауты Гиуæргийы сæмдзæвгæ ахуыр канын.					

	Æгъуызар ты Æхсарбег .	Æгъуызаты Æхсарбеджы цардыл афæлгæст. «Куырды фырт»- темæ сæмæ проблематикæ..	2	Романы жанрон миниуджытæ сæмæ стили хицæндзинæдтæ .	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнаен адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
		Мурат сæмæ Бексолтаны фæлгонцтæ. Рæстæсæжы фæлгонц уацмысы		Бæрæг кæнын сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедтæ, бынат фæлгонцты системæйы,		хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
25	Хостыхъо ты Зинаæ.	Хостыхъоты Зинаæйы лирикаейыл афæлгæст.	2	«Мæ зæрдæ» «Райгуыраен къуым –	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст	2

				æппæтæй зынаргъдæр»	фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -	фæрстытæ æвæрын	
	Хибарай куыст хадзары	Хостыхъоты Зинайы хи æвзæрст æмдзæвгæ ахуыр кæнын.					
26	Дзуццаты Хадзы- Мурат. .	Дзуццаты Хадзы- Мурат поэзийы сæйраг мотивтæ.	2	Аив каст.Дзуццаты Х.-М. сфæлдыстады интернационало н мотивтæ	адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн, бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
27	Булкъаты Михал.	Булкъаты Михалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Амонды проблемаæ. Фæлтæрты бастдзинады темæ Булкъаты Михалы сфæлдыстад. Роман «Теркай-Туркмæ» - йы конфликт æмæ ныхмæвæрд	2	Аивадон æрхъуыды æмæ историон æцагдзинад. Кард æмæ фæндыры традицион темæ	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн,	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2 2

		фæлгонцтæ.		æмæ йæ ног нысаниуæг	Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр		
28	Малиты Васо.	Малиты Васойы сфæлдыстадон фæндаг. Поэзийы «хуымгæнд» - фæллойдгæнæг адæмы цард æмæ тырнæнтæ «Сахуыр мæ кæн, о хуымгæнæг...»- джы.	2	Васойы интимон лирикæйы романтикон ахорæнтæ æмæ поэтикон интонации	хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ. -бæлвырд кæнын скъоладзауты ассоциациæ сæйраг дзырдтæ æмæ лексикон рæнхъытæм гæсгæ. -арын авторы цæстæнгас, позици (йæ хъуыдытæ, æнкъарæнтæ,	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					ассоциация).		
	Хибарай куыст хадзары	Малиты В. æмдзæвгæ хи Æвзæрст ахуыр кæнын					
29	Бицъоты Грис.	Бицъоты Грисы сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман «Арвы айдæн»-ы сюжет.	2	Романы тыххæй хъуыдытæ фæарфдæр кæнын	:бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцарæн	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
		сюжет. Романы трагедион финал, йсе аивадон сеууселтæ. Хæст æмæ гадзрахаты темæ романы		Хицæн адсæймсегты хъысмсеттæ Æцæг уарзондзинад сæмæ усæздандзинад	проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцарæн	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.		
	Хибарай куыст хадзары	«Сылгоймаджы бынат царды». (изложени)			æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмагæй; Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын,		
30	Дзасохты Музафер.	Музаферы граждайнаг позиции. «Урсдоны былыл Бæрæгъуын» - ы темæ сæмæ проблематикæ.	2	Ирон æгъдау æмæ фæтк- æрыгон хъайтарты хъомылгæнджыт æ	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, сюжет æмæ композиции равдисынæн,	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
	Хибарай куыст хадзары	Музаферы æмдзæвгæ Хи æвзæрст ахуыр кæнын					
31	Джыккайт ы Шамил. 4с.	Шамил – поэт, драматург. Йе' сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Трагеди «Хъодыгонд	2	Æмдзæвгæйæ фыст драмæ. Историон трагеди	драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2

		зæд»- мидис æмæ архайды афон. Патриотизм æмæ национ иудзинады идеятæ трагедийы.		Фæрнджын фидæны домæнтых æмæ зонды цæдис. Борæханы идеалон фæлгонц	логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.		
	Хибарай куыст хадзары	Шамилы æмдзæвгæ Хи æвзæрст ахуыр кæнын Джыккайты Шамилы æмæ йæ хъайтар Борæханы иудзинадтæ сæ тох æмæ сæ царды.				хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
32	Хабلياتы Сафар.	Хабلياتы С. сфæлдыстадыл афæлгæст	2	Фæсхæсты азты царды нывтæ «Фисыны хæдзар». Уацауы сюжет, йæ фæлгонцтæ.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
33	Хъодзаты Æхсар.	Æхсары поэзийы граждайнаг мотивтæ. Мадселон севзаджы ахадандзинад «Ирон дзырд»-ы.	2	Æхсары поэзийы граждайнаг мотивтæ. Мадселон севзаджы ахадандзинад «Ирон дзырд»-	равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, бынат	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

				ы. Рифмæйы хуызтæ	фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ		
	Хибарай куыст хадзары	Хъодзаты Ахсары . сөмдзөвгө сахуыркөснын					
34	Агънаты Гæстæн.	Агънаты Гæстæны уацау «Фæстаг бæх»ы этикон проблематикæ.	2	Авторы ныхас. Авторы позиции сөвдисены фөсерсөзтө.	фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
35	Хуыгаты Сергей. Аелборты Хадзы	Радзырд «Сылгоймæгтæ»-йы мидис æмæ проблематикæ, йæ фæлгонцтæ Аелборты Хадзы – Умар сфөелдыстады хигъседон сөууселтө, жанрон сөмө стили агурсөнтө. «Чъребайы сөнкъард хөдзөрттө» 20 сөнусы көрон тугкалсөн хөестытө – «төригъседты апофеоз».	2	Радзырды жанр. Аивадон деталы нысаниуæг. Бæлладæйы жанры æмбарынад фæарфдæр кæнын. Традиции æмæ ногдзинад	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					<p>композиции равдисынаен,</p> <p>уацмысаен анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæраг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.</p>		
36	<p>Гуыцмæзт ы Алеш. Ходы Камал</p>	<p>Фыссæджы сфæлдыстадон агураента. Хъæууон царды хсерзвотк семæ сөгъдауы равдыст «Урс фынты». Хæст семæ сфæлдыстады 'хсæн сердзон ныхмæлсæуд «Пахуымпар» -ы. Ходы Камалы</p>	2	<p>Мидмонологон розæйы тыххæй цыбыр æмбарынад. Фыссæджы хигъæдон æрмдзæф (стиль) Фыдыбæстсæйсен фыртсен бæззын, йсе цин семæ хъыгтсæй цсерын</p>	<p>: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикаæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,</p>	<p>хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	2

		сфæлддыстадыл афæлгæст		«Ирыстонмæ»- йы.	Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаæдт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.		
--	--	---------------------------	--	---------------------	---	--	--

Ахуырадон курсы мидис

№№	Сæргæндтæ	Сæхæттæ
1.	Разныхас. Литературæйы историйы предмет. Ирон адæмы цыбыр истори Ирон рухстауджытæ: Æгъуызаты Иуанейы цард æмæ сфæлдыстад Колыты Аксойы цард æмæ сфæлдыстад	2
2.	Мамсыраты Темырболат Хъаныхъуаты Иналы цард æмæ сфæлдыстад	2
3.	Хетæгкаты Къоста. Къостайы сфæлдыстад. Поэмæ "Фатимæ"	2
4.	Къубалты А. цард æмæ сфæлдыстад " æфхæрдты Хасанæ"	2
5.	Гæдиаты Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. Трагеди "Ос-Бæгъатыр"-ы историон бындур. Адæм æмæ æлдæртты быцæу. Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ драмæйы . Фæтæджы хъысмæт , йæ сæфты фæндаг	2
6.	Малита Геуæрги Поэмæ "Темур-Алсахъ". Уацмысы историон-фольклорон бындур; сæйраг хъайтары фæлгонц.	2
7.	Коцойты æрсены цард æмæ æхсæнадон куыст Радзырд "Хæлæрттæ"-йы мидис æмæ конфликт. Уацмысы идейæ. Батырбеджы фæлгонц. Гыццыл адæймаджы хъысмæт "æнæном радзырд"-ы	2
8.	Барахъты Гино Барахъты Гиноы цард æмæ æхсæнадон куыст. "Арæбиаты Гуыргъохъ " Дзыллæты сæрибарыл тох кадæджы. Æгъдау æмæ лæгдзинады уæлахиз радзырд "Цæр"-ы. Фысгæ куыст "Фыдгæнджытæ сæ къахы бын нæ адæмы кæй ныккодтой, нæ хæссын æз мæ сæрмæ, уый"	2
9.	Беджызаты Чермен. Йæ цард æмæ сфæлдыстад. Новеллаты цикл "Мæсгуытæ дзурынц" Таурæгъ "Кодзыртæ"- йы ирон сылгоймаджы фæлгонц. "Уанелы Тутыр"-ы мидис. Колыты Бецийы мастисæн. Новеллаты бынат æмæ ахадындынад ирон литературæйы.	2
10.	Хъулаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. "Иудзонгон" . Къласон тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы.	2

	Социалон быццэутэ радзырд "Номылус"-йы. Сылгоймаджы уавэр эмэ трагикон хысмэт. Адэмы уавэр уацмысы. Радзырд "Дыууэ кьэрныхы мидис.	
11.	Кьоста Фэрнионы цард эмэ сфэлдыстад. "Уады уынэр " Хохэгты тох хэдхэццэг паддзахы ныхмэ Мисурэты трагедион уавэр. Цэрайы фэлгонц. Социалон эмэ этикон проблемэ .	2
12.	Нигер (Дзанайты Иван). Нигеры бынат ирон литературэйы эмэ культурэйы. Авторы позици эмдзэвгэ г"Фэстаг хьэбыс"-ы. эмдзэвгэ "Хидыл"-ы философон мидим. Фадат эмэ адэймаджы хысмэт "Нэ тэрсин эз"-ыц. Сагьэс царды нысаныл "Бонтэ бонты фэдыл уайынц"- ы Сэрибары проблема эмдзэвгэ "эз нэ хастон кьэлэт". Нигеры сфэлдыстады ахадындынад ирон литературэйы.	2
13.	Боциты Бароны цард эмэ сфэлдыстад. Роман " Саст рэхыс"-ы темэ эмэ идейэ. Хьайтары сурэт - характер равдисыны мадзал. Цэлыччы фэлгонц.	2
14.	Туаты Дауыты царды хабэрттэ. Драмэ "Сидзэргэс"-ы сюжет. Драмэйы композиции эмэ фэлгонцты дих. Нуцэйы трагедион хысмэт.	2
15.	Мамсыраты Дэбейы цард эмэ сфэлдыстады характеристикэ Радзырд "Аууон"-ы сатирэ Уацмыс "Фэсмон"-ы идейон мидис.	2
16.	Ирон литературэ Фыдыбэстэйы Стыр Хэсты. Кочысаты Мухарбеджы сфэлдыстадыл афэлгэст. Уарзондынады мотивтэ эмдзэвгэ " Сау цэстыты" Мухарбеджы эмдзэвгэты поэтикон хицэн агууэлтэ. Калоты Хазбйы цыбыр цардыл афэлгэст. Лироикон геройы уэздан аenkькарэнтэ , йэ цардбэллон хьуыдытэ. ("Фэстаг салам", " Хорзэй баззай, Ир", "эз мэ цард")	2
17.	Плиты Гришы цард эмэ сфэлдыстад. Гришы лирикэйы сэйраг фарстытэ. Хьайтарон национ удыхьэд авторы зондахаст эмэ хэсты философи эмдэвгэ "Солдат"-ы. Историон трагедии "Чермен". Йэ темэ эмэ композицион арэзт, сюжет, композици.	2

	Чермен-- адэмы бартыл тохгэнэг. элдэртты кьорд , сэ миддуне , сэ зондахаст.	
18.	Гаглойты Федыр (Гафез) Гафезы цард эмэ сфэлдыстадыл афэлгэст. Роман "Уэ бонтэ хорз, адэм!"-ы мидис эмэ проблематикэ. эрыгон адэймаджи фэлгонц, йэ хьуыдытэ эмэ тырнэнтэ. Уацмысы фэлгонцты системэ.	2
19.	Дзугаты Георгийы цард эмэ сфэлдыстад. Кадэг "Бындзыг"--ы лирикон ахаст. Сабырдзинады сэрыл дунеон тохы идейэтэ уацмысы.	2
20.	Цэгэраты Максимы сфэлдыстадон сурэт. "Мады зарэг"-ы сюжет эмэ композици. Аивады хьомыс, музыкэйэ райгуыргэ ассоциативон дуне. Хьайтары зэрдэйи тэлмэнтэ уацауы	2
21.	Цэрукъатты Алыксандыры поэзийы эууэлтэ, йэ традицитэ. "Ныхас авдэны сывэллонимэ". Фэлтэрти бастдзинады темэ. Поэты сагъэстэ адэймаджи царды нысан эмэ фидэныл. Саби эмэ эрдзы хсэн иудзинад.	2
22.	Джусойты Нафийы цард, йэ литературон эмэ зонадон куыст. Историон темэ Нафийы сфэлдыстады. Роман "Фыдэлты туг"-ы мидис эмэ проблематикэ, йэ историон бындур. Романы композицион нывэст. Зарэджи фэлгонц романы. Ака эмэ Бекайы фэлгонц. Уарзт эмэ хэст : лирикон эмэ эпикон райдайэнты эмиудзинад. Национ иудзинады темэ романы.	2
23.	Дзаболаты Хазбийы поэзийы сэйраг мотивтэ эмдзэвгэты "Амонд", "эз хэхты райгуырдтэн", "Куы хэссай зэрдэйи эмбуар".	2
24.	Гаглойты Владимиры сфэлдыстадон сурэт. Драмэ "Ныйярэджи кадэг "-ы композици, йэ аивадон мадзэлттэ. Фыртты фэлгонцтэ. Мады монументалон фэлгонц драмэйи. Уацмысы идейэ райхалыны фэрэзтэ	2

25.	<p>Дзесты Куыдзæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацау "Фæндагсар Уастырджи"-йы сюжет æмæ композици. Уацауы фæткон - философон мидис. Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ. Адæймаджы уæвынады æнусон фарстатæ. Фæндаджы темæйы философон мидис Райгуырæн бæстæйы темæ Бестауты Геуæргийы поэзийы.</p>	2
26.	<p>Æгъуызаты æхсарбеджы цардыл афæлгæст. "Куырды фырт"-ы темæ проблематикæ. Романы жанрон миниуджытæ æмæ стили хицæндзинæдтæ . Мурат æмæ Бексолтаны фæлгонцтæ. Рæстæджы фæлгонц уацмысы.</p>	2
27.	<p>Хостыхъоты Зинæйы лирикæйыл афæлгæст.</p>	2
28.	<p>Дзуццаты Хадзы-Мураты поэзийы сæйраг мотивтæ.</p>	2
29.	<p>Булкъаты Михаилы сфæлдыстадыл афæлгæст. Амонды проблемæ. Фæлтæрты бастдзинады темæ. Роман "Теркæй - Туркмæ "-йы конфликт æмæ ныхмæвæрд фæлгонцтæ. Кард æмæ фæндыры традицион темæ æмæ йæ ног нысаниуæг.</p>	2
30.	<p>Малиты Васойы сфæлдыстадон фæндаг. Поэзийы "хуымгæнд"-фæллойдæнæг цард æмæ тырнæнтæ "Сахуыр мæ кæн, о хуымгæнæг"-джы.</p>	2
31.	<p>Бицъойты Гришы сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман "Арвы айдæн"-ы сюжет. Хæст æмæ гадзрахаты темæ романы. Романы трагедион финал, йæ аивадон æууæлтæ</p>	2
32.	<p>Дзасохты Музаферы граждайнаг позици . "Урсдоны быллыл Бæрæгъуын"-ы темæ æмæ проблематикæ. Ирон æгъдау æмæ фæтк - æрыгон хъайтарты хъмылгæнджытæ.</p>	2

33.	<p>Джыккайты Шамил---поэт, драматург. Йе сфэлдыстадыл афэлгэст.</p> <p>Трагеди "Хьодыгонд зэд"--мидис эмэ архайды афон.</p> <p>Патриотизм эмэ национ иудзинады идеятэ трагедийы.</p> <p>Фэнджын фидэны домэн --- тых эмэ зонды цэдис Борэханы идеалон фэлгонц</p> <p>Джыккайты Шамилы эмэ йэ хьайтар Борэханы иудзинэдтэ сэ тох эмэ сэ царды.</p>	2
34.	<p>Хабلياتы Сафар. Фэсхэсты азты царды нывтэ "Фисыны хэдзар"-ы. Уацауы сюжет, йэ фэлгонцтэ.</p>	2
35.	<p>Хьодзаты эхсары поэзийы граждайнаг мотивтэ.</p> <p>Мадэлон эвзаджы ахадындынад "Ирон дзарыд"-ы.</p>	2
36.	<p>Агьнаты Гэстэны уацау "Фэстаг бэх"-ы этикон проблематикэ.</p> <p>эрдз эмэ адэймаджы хсэн удхэстэгдзинады хьуыды.</p>	2
37.	<p>Хуыгаты Сергей. Радзырд "Сылгоймэгтэ"-йы мидис эмэ проблематикэ, йэ фэлгонцтэ.</p>	2
38.	<p>элборты Хадзы - Умары сфэлдыстады эууэлтэ, жанрон эмэ стили агурэнтэ. "Чьребайы энкьард х эдзэрттэ"--20-эм энусы кэрон тугкалон хэстытэ --"тэригьэдты апофеоз".</p> <p>Гуыцмэзты Алеш. Фыссэджы сфэлдыстадон агурэнтэ.</p> <p>Хьэууон царды хэзвэтк эмэ эгьдауы равдыст "Урс фынты"</p> <p>Хэст эмэ сфэлдыстады хсэн эрдзон ныхмэлэуд "Пахуымпар"-ы.</p>	2
39.	<p>Ходы Камалы сфэлдыстадыл афэлгэст Фыдыбэстэйэн фыртэн бэззын, йэ цин эмэ хьыгтэй цэрын "Ирыстонмэ"-йы.</p>	2

Æмбарынгөнөн ныстуан ирон литературейы программемæ

Адсемы монон царды кæддæриддæр стыр ахадындзинад уыдис фольклор семæ аив литературейсен. Уыдоны нывфтыд сæрцыд сæ цард, сæ историйы ахеджиагдæр цаутæ, сæ зонадон фæлтæрддзинад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц семæ бæрзонд идейæтæ. Дзырдаивадсæн йæ нысаниуæг фæусæлдæр ис нæ рæстæджы. Уый рæзгæ фæлтæры хъомыл кæны гуманизм семæ граждайнаг идеалтыл, фидар кæны адсемы удварн, уымæй рæзынц монон семæ культурон традицитæ. Уымæ гæсгæ скъолайы куысты ахъазгадæр у литературæ ахуыр кæнын.

Сусæггаг нæу, абоны ахуырдаутæ арæх нал кæсынц литературон уацмыстæ, зынтæй æмбарынц тексты анализ, сæ логикон хъуыдыкæнынад фæлæмæгъдæр, удварны хъомыладмæ нал ис фаг цæстæнгас.

Маделон литературæ нымæд у федералон, æнæмæнгхъæугæ предметыл, ног ахуырадон стандартты йын ис сæрмагонд бынат.

Предметæй хæрзхъæд ахуыр райсыны мидис, принциптæ, бацауæнтæм алыварсыгæй каст цауы æмæ программæ арæзт у ахæм нормативон документты:

- Уæрæсейы Федерацийы закон «Ахуырады тыххæй»-йы;
- Ног ахуырадон стандартты;
- Цæгат Ирыстон-Аланийы модернизацийы комплексон проекты;
- Ирон национ ахуырады концепцийы ;
- Приоритетон национ проект «Нæ ног скъола»-йы;
- Республикон программæ «Ирон æвзаджы æмæ литературæйы программæ 1-11 кълæстæн»; Программæйы автортæ : Джыккайты Щамиль, Хъантемыраты Римæ, Мамиаты Изетæ, Гусæздæрты Азæ. Программæ сфидар кодта Республикæ Цæгат Ирыстони – Аланийы Иумсæйаг семæ профессионалон ахуырады министрад.

-2012-2013 ахуыры азы ахуыргæнæн чингуытæ, ахуырадон-методикон æрмæджы номхыгъды.

Ирон литературæ ахуыр кæныны нысантæ:

- литературæйы фæрцы скъоладзауты иумæйаг культурæ рæзын кæнын;
- литературæйы æмбарынад бацамонын;
- литературон уацмысыл æнцой кæнгæйæ, цардæн аргъ кæнын, цард æнкъарын;
- ахуырдаутæм рæзын кæнын чиныгкæсæджы культурæ;
- ныхасы арæхстдзинадтæ райрæзын кæнын æмæ а.д.

Стандартты домæнтæм гæсгæ арæзт программæтæ æмæ ахуыртæ «филологи»-йæ хъуамæ арæзт уой ахæм уагыл.

Маделон литературæ:

1) чингуытæ кæсын æмæ литератураæ ахуыр кæныны ахадындынад адæймаджы миддунейы рæзтæн цы пайда сты, уый бамбарын; чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын,

2) литератураæ адæмы национ-культурон хæзна кæй у, адæмы цард хуыздæр бамбарыны фæрæз кæй у, уый æнкъарын;

3) мадæлон æвзагыл фыст хуыздæр уацмыстæ ахуыр кæныны фæрцы банкъарын кæнын мадæлон æвзаджы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ, мадæлон æвзаг адæмæн сæ химбарынады фæрæз кæй у, уый;

4) хъомыл кæнын:

а) хорз эстетикон æнкъарæнтæ кæмæ ис,

æ) фыстæ æмæ дзургæ ныхасы алыхуызон жанртæй пайда кæнгæйæ, хи хъуыдытæ раст æргом кæнынмæ чи арæхсы,

б) бакаст уацмыс равзарынмæ, уый фæдыл хи хъуыдытæ раргом кæнын чи зоны;

в) уæгъд рæстæг чингуытæ кæсынмæ чи тырны, ахæм чиныгкæсæджы;

5) алыхуызон этнокультурон традицитæ цы аивадон уацмысы æвдыст цæуынц, уый раст æмбарыныл фæцалх кæнын;

б) амонин аивадон уацмысы структурон æмæ эстетикон æвзæрст.

Ирон литератураæ ахуыр кæныны предметон фæстиуджытæ

Стандарттæм гæсгæ скъоладзаутæ литературайæ райсдзысты ахæм зонындынаедтæ æмæ арæхстдзинаедтæ:

-иумайаг культурон-литературон арæхстдзинаедтæ: литературон уацмыс арф æнкъарын; ирон литературайы бастдзинад æппæтдунеон литературæтимæ æмбарын; кæсыны культурæ бæрзонд кæнын; библиотекайы, интернеты информаци агурын зонин;

-царды зынаргъдæр цы хæзнатæ сты, уыдон иртасынмæ арæхсын: алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын; æмбарын литературайы нысаниуæг адæймаджы удварны хъомылады; адæймаджы фауинаг миниуджытæм критикон цæстæнгасæй кæсын; литературон уацмысы агурын дзуæппытæ зæрдæагайæг фæрстытæн;

-кæсыны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ арæхстдзинад: литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгасæй кæсын; зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын; литературон уацмысы цы дуг æмæ культурæйы кой цæуы, уыдоны æдыл арæзт диалогон ныхасы архайын; уацмысы сæйраг персонажты миддунейæн æмæ архæйдтытæн аргъ кæнын зонин;

-ныхас кæнын; ныхасы стильтæй раст пайда кæнын зонин.

ахуыр кæнынц литературæйы истори. Ам сæрмæг лæвæрд цæуы хронологион уагыл. Программæмæ хаст сæрцыдысты ирон литературæйы

ахъазгадсер фсезындтсө сөмсө зынгсө фысджыты уацмыстсө. Æвзсерст цсеуынц, зонынадсен, идейон сөмсө эстетикон хьомыладон пас ахъаз сты, уыцы принципмсө гөсгсө.

литературсө лсөвсерд цсеуы историон принциптсөм гөсгсө. Уым зыны литературон процесс, йсө рсөзты историон, сөхсәнадон сөмсө культурон уавсертсө. Прораммсөйы лсөвсерд цсеуы литературон рсөзты периоды иумсөйаг характеристиксө, стсөй, уыцы периоды зынгсөдсер цы фысджытсө уыд, уыдоны сфәлдыстадсөй сөйрагдсер уацмыстсө. Классиктсөй уселдай программсөйы цы фысджытсө ис, уыдоны сфәлдыстад бәлвырдсөй сөндсөфта литературон рсөзтыл сөмсө йын ис историон – культурон ахадындзинад. Уымсө хыгъд цсеуынц литературон здсөхтыты хуызтсө (романтизм, символизм, реализм) сөмсө ссө зынгсөдсер минсөвсертты аивадон сөнтыстытсө.

Программәйы мидис

Ирон советон лит-рә 1917-1929 азты. Ирыстоны әхсәнадон – политикон уавәр 1917-1930 азты, экономикаә әмә культурә. Мыхуыры уавәр. Ирон фысджытә әмә революции. Се 'хсәнадон ахайд мидхәсты азты. Фыццаг литературон кьордтә.чингуытә әмә альмонахтә.

Коцойты Арсен. Коцойты Арсены цард әмә әхсәнадон куыст. Радзырды «Æмбәлттә»-йы композицион арәзт. «Æнхәәл нә уыдысты»- йы темә, идеяә. Гыщыл адәймаджы хьысмәт «Æнәном радзырд»-ы Арсены ахадындзинад ирон литерәтурәйы.

Гәдиаты Цомахъ. Цомахъы биографи, йә революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Бәгъатыр». Трагедийы историон бындур. Национ иудзинад әмә сәрибары идеятә. драмәйы. Адәмы патриотизм. Гәбайы фәлгонц, йә сәфты фәндаг. Уацмысы әвзаджы әууәлтә. Йә акулондзинад нә царды.

Малиты Георги Георгийы царды хабәрттә. Поэмә «Темур- Алсахъ». Сәйраг хъайтары фәлгонц. «Дзандзирахъ»-ы сюжет, конфликт, идеяә. Багъараты Созыры цардвәндаг әмә сфәлдыстадыл афәлгәст.

Барахъты Гино. Барахъты Гиноы цард әмә әхсәнадон куыст. «Арәбиаты Гуыргъохъ». Дзылләты сәрибарыл тох кадәджы. «Азджериты Куыщыкк.» Поэмәйы романтикон стили әууәлтә. Бәстырәсугъды патриотон әнкбарәнтә. Куыщыкк әмә Бәстырәсугъды трагикон хьысмәт. Аивады темә кадәджы.

Хьамбердиаты Мысосты царды хабәрттә. Йсө сфәлдыстадыл афәлгәст.

Беджызаты Чермен. Беджызаты Чермены цард әмә сфәлдыстад. Новелләты цикл «Мәсгуытә дзурынц». Таурәгъ «Кодзыртә»-йы ирон сылгоймаджы фәлгонц« Уанелы Колыты Бецийы мастисән.Тутыр» - ы мидис. Новелләты бынат әмә ахадындзинад ирон литерәтурәйы.

Тыбылты Алыксандры литературон – критикон бынтæ.

Хъуылаты Созырыхъо. Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы Социалон быцаутæ радзырд «Номылус»-йы. Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт. Адæмы уавæр уацмысы. Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис.

Фæрниаты Къоста. Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад. «Уады уынаер». Хохæгты тох хæдхæцаг паддзахы ныхмæ. Социалон æмæ этикон проблемæ. Мисурæты трагедион уавæр. Цæрайы фæлгонц. Пейзаж æмæ романы поэтикайы

Нигеры бынат ирон литературæйы æмæ культурайы. Авторы позиции «Фæстаг хъæбысы» Æмдзæвгæ «Хидыл»-ы философон мидис. Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт «Нæ тæрсын æз»-ы. Сагъæс царды нысаныл «Бонтæ бонты фæдыл уайынц» Нигеры сфæлдыстады ахадындзинад ирон литературæйы.

Боциты Барон. Роман «Саст рæхысы» темæ æмæ идейæ. Хъайтары сурæт-характер равдисыны мадзал.

Туаты Дауыт. Туаты Дауыты царды хабæртгæ. Драма «Сидзæргæс»-ы сюжет. Драмайы композици æмæ фæлгонцты дих. Нуцайы трагедион хъысмæт.

Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады характеристика. Радзырд «Аууон»-ы сæтирæ. Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.

Ирон литература Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты азты.

Кочысаты Мухарбег. Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты». Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ.

Калоты Хазби. Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард...».) Хазбийы поэтикайы бынат йæ рæстæджы ирон литературæйы.

Плиты Грис. Плиты Грисы лирикайы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы. Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт. Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг. Æлдæртты къорд, сæ миддуне, сæ зондахаст. Уацмысы арæзт, сюжет, композици.

Разныхас Ирон литература 50-сæм азты кæрон – 60-сæм азты. Ирон культурæ сæмæ литературæйы рæзт ног сæхсæнадон уавæрты. Поэзийы рæзт 60-сæм азты. Æрыгон фысджыты сæрбацыд литературæмæ. Сæ фыццаг поэтикон сæмбырдгæндтæ. Ирон романы рæзт, нырыккон темæтæм сæргомздæхт.

Драмон жанрты фæстæзад бынат. Комедийы рæзты фæндæгтæ, йæ сентыстытæ сæмæ аиппытæ.

Гафез (Гаглойты Федыр). Роман « Уæ бонтæ хорз, адæм!») Гафезы цард сæмæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Романы мидис сæмæ проблемæтæ. Æрыгон адсæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ сæмæ тырнæнтæ. Романы сæвзаг сæмæ сюжетон композицион арæзт. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и и. Эпикон – таурагъон литературæйы хуызтæ. Хъайтар – дзырднывæндæг.

Дзугаты Георги. Поэмæ «Бындзыг»..)Дзугаты Георгийы цард сæмæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. «Бындзыг». Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы. Хæсты трагеди. Поэмæйы лирикон ахаст. Лирикон монолог – йæ композицион нывæсты бындур. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и и Лиро –эпикон поэмæ.

Цæгæраты Максим. «Мады зарæг»..)Радзырды сюжет сæмæ композиции. Аивады хъомыс, музыкæйæ райгуыргæ ассоциативон дуне, хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ.

Цъæрукъаты АлыксандрЦъæрукъаты Алыксандры цардвæндаг. «Ныхас авдæны сывселлонимæ» (скъуыддзаг). (1-4, 8, 14, 17, 20, 24, 26, 31, 33) Фæлтæрты бастдзинады темæ. Поэты сагъæстæ адсæймаджы царды нысан сæмæ фидæныл. Саби сæмæ сæрдзы 'хсæн гармонийон иудзинад. Фыды фæдзæхстытæ фыртæн.«Шекпирæн» (скъуыддзаг). (1, 2, 4, 6, 7, 8) Аивады темæ поэты сфæлдыстады. Сонетты сæйраг хъуыды – гуманизм, генийон сæрдзæфы сæнусон ахадындынад. Уацмысы аивадон фæрæзтæ. «Мæ кувæндонны къæссæрыл» Поэты арф сæмæ вазыгджын удисконды, йæ этикон идеалтæ. «Рох симфроний» Уарзты тых – сфæлдыстадон уалмонцы гуырсæн. Лирикон хъайтары уæздан сæмæ арф сæнкъарæнтæ, хъæздзыг поэтикон уырнынад. «Гимн хъилхъæдурæн» Æрдзы удæгас ныв - фæлгонц, зын рæстæджы адсæймагыл йæ хæрзаудæн. Æмдзæвгæйы рифмæ сæмæ ритм, поэтикон мадзæлттæ (сидæнтæ, ассонанс сæмæ сæнд.)

Джусойты Нафи. Роман «Фыдæлты туг». Нафийы литературон сæмæ зонадон куыст. Нацийон колорит ирон поэзийы. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады. Романы мидис сæмæ проблематикæ, йæ историон бындур. Нацийон иудзинады темæ. Адæм – романы сæйраг хъайтар. Ака сæмæ Бегайы фæлгонцтæ. Уарзт сæмæ хæст: лирикон сæмæ эпикон райдайæнты сæмиудзинад. Романы композицион нывæст. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . Историон роман.

Дзаболаты Хазби. Поэты сæгъуыстаг хъысмæт. Йæ лирикæйы сæйраг мотивтæ.Адсæймаг сæмæ сæрдзы мидбастдзинад сæмдзæвгæ «Æз хæхты райгуырæнтæн»-ы.хуымæтæг куысты бæрзонд поэзи сæмдзæвгæ «Амонд», «Цыхтахсæг»-ы. патриотизм сæмæ кады мæлæсты темæ «Куы хæссай

зæрдæйы æмбуар..» Сæрибар цард æмæ намысы сыгъдæгдзинады идейæтæ «Хæххон кæсаг»-джы. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и Риторикон период. Гаглойты Владимир. «Ныййарæджы кадæг». Гаглойты Владимирæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Мады монументалон фæлгонц драмæйы. Фыртты фæлгонцтæ. Уацмысы копозици, йæ аивадон æууæлтæ. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Драмæйы хуызтæ.

Разныхас.Ирон литературæ 70-80 -æм азты. Литературæйы сæрмагонд нысаниуæг социалон – политикон «мидцоппайы» заман. Историон прозæйы рæст 60-80 азты. Ирон поэзи 70-80 азты райдайæны. Ирон драмæйы разт 70-80 –æм азты.

Дзесты Куыдзæг. «Фæндагсар Уастырджы» Фыссæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацауы сюжет æмæ композици. Йæ сæйраг фæлгонцтæ. Адæймаджы уæвынады æнусон фарстæтæ. «Фæндаджы» темæ уацауы.

Бестауты Гиуæрги. Гиуæргийы поэзийы сæйраг мотивтæ. Райгуырæн бæстæйы темæ. Фæсивæдæн нæртон фæдзæхстытæ « Ныстуан мæ фæдонмæстимæ». Поэты æнæнцой зæрдæ « Фæндæгтæ» -йы. Æрдзы рæсугъддзинад – сфæлдыстадон усæлтæмæнады æмæ цины суадон «Изæр Дзаугомы» - йы. Уарзон адæймаджы зæдæнгас рухс сурæт «Æз дыууæ цæсты зонин зæххыл..»-ы.

Æгъуызарты Æхсарбег. «Куырды фырт» Фыссæджы сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Роман – диалогийы актуалондзинад. Дуджы æууæлтæ адæмы царды уаг æмæ æгъдæутты: æхсæнады уавæр хæсты рæстæджы, хæсты агъоммæ æмæ йæ фæстæ азты. Аманды проблемæ. Фæллойгæнæг адæм – цард æмæ рæстæджы фарн хæссæг. Фæлтæрты бастдзинады темæ. Ныхмæвæрд фæлгонцтæ (Бексолтан – Мурат) . Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Романы тыххæй æмбарынад фæарфдæр кæнын

Хостыхъоты Зинæ.). Хостыхъоты Зинæйы сфæлдыстадыл афæлгæст. Поэты тох рæстдзинад æмæ намысыл, йæ гуманизм « Мæ зæрдæ» -йы. Хъæууон царды нывтæ «Мæ мысинаг» - джы. Райгуырæн къуым – дзæнæтон хæзнатæй зынаргъдæр « Мæ кæстæрмæ»-йы. Æрдзон бынысæфтæй адæмы фæдзæхсын, хæлардзинадмæ сидт «Зæххы катый» -йы.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. поэतिकон ныхасы фæрæзтæ :сидæн, литературон реминисценци.

Булкъаты Михал. «Теркæ Туркмæ») Булкъаты Михалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Романы конфликт æмæ нихмæвæрд фæлгонцтæ (Куындыхаты Мусæ – Мамсыраты Темырболат) Кард æмæ фæндыры традицион темæ æмæ йæ ног нысаниуæг. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Аивадон сæрхъуыды æмæ историон æцæгдзинад.

Малиты Васо Малиты Васойы сфелдыстадон фендаг. Поэзийы «хуымгсенд» - феллойгсенсег адсемы цард семсе тырнентсэ «Сахуыр мсе ксен, о хуымгсенсег...»- джы. Адсеймаг семсе Райгуырсен бсестейы иудзинад «Мсе Ирыстоны!» -ы. Ирыстоны историон хысмсет, адсемы тох ссерибар семсе Фыдызсеххы ссераппонд «Нсе фыдселты кадсег»-джы Аьрдзон курдиаты бсэрзонд нысан семсе бсэрн «Фсестаг семдзсевгсейы»

Бицъоты Грис. Роман «Арвы айдсен». Хсест семсе бсэрндзинады сеуусенк семсе гадзрахаты темсе романы. Хицсен адсеймсегты хысмсетсэ. Фселгонцты психологизм, ссэ ныхмселсеуд ахаст: хселар зсёрдсейы хорзсех. Л и т е р а т у р с е й ы т е о р и. Романы хуызтсэ.

Дзасохты Музафе. «Урс доны былыл Бсэрсегъуын...» Уацауы темсе семсе проблематиксэ. Ирон сэгъдау семсе фсетк – ссэрыгон хъайтарты «хъомылгсенджытсэ» Хъсэубсесты фарн. Мады фселгонц.

Ирон литературсэ фсестаг азты. «Рацарсезты» дуг семсе ссэхсенвадон – политикон ситуации. Национ фарстайы фыдуавсэр. Национ уидсегтсэм семсе культурсейы гуырсентсэм бсэстрон хъусдард. Фыдселты фарн семсе сэгъдсэу бахъахъхъсеныны, дуне ссэфты фендагсэй раздахыны мотивтсэ. Ирон адсемы историон хысмсетыл сагъсес.

Дзуццаты Хадзы – Мурат. Мадселон ссвзаг семсе йсэ ахадындзинад, йсэ историон хысмсет « Ме вzag! –ы. Дзырды усез –хъомыс семсе ссэфсарм, йсэ нысаниусег адсеймаджы царды. «Дзырдтсэ»-йы. Символон мидис «Аз ацы нуазсен...»-ы. Л и т е р а т у р с е й ы т е о р и. Инвективсэ.

Хабلياتы Сафар. «Фисыны хсэдзар» Фсэсхсесты азты царды нывтсэ. Уацауы сюжет, йсэ фселгонцтсэ. Хысмсетаразсег цау уацмысы ранывсезты.

Хъодзаты Ахсар Сехсары поэзийы граждайнаг мотивтсэ. Мадселон ссвзаджы ахадандзинад « Ирон дзырд»-ы. Поэты философн ахаст царды рсезщтмсэ «Гимн Галсегонсен»-ы. Цард семсе тохы нысан – рухс тауын, адсэмсен лсеггад ксенын « Цъайкъахсег» -ы. аивады алсессеттаг хъомыс, адсеймаджы зсёрдсейы уагимсэ гармонин иудзинад « Кафаг чызг» -ы.

Джыккайты Шамил. Трагедии «Хъодыгонд зсэд» Шамилы сфелдыстадыл цыбыр афселгсест. Трагедийы мидис семсе архайды афон. Патриотизм семсе национ иудзинады идеясетсэ. Фсэрнджын фидсены домсен – тых семсе зонды цседис. Уацмысы проблематиксэ. Социалон контраст уацмысы. Трагедийы ссвзаг. Борсеханы идеалон фселгонц. Л и т е р а т у р с е й ы т е о р и. Аьмдзсевгсэйсэ фыст драмсэ. Историон трагеди.

Агънаты Гсестсен. «Фсестаг бсэх» Уацауы этикон проблематика. Аьрдз семсе адсеймаджы 'хсен удхсестсегдзинады хъуыды. Ныхмсэвсэрд фселгонцтсэ. Персонажты удыхъсэд семсе психологон мидуавр. Л и т е р а т у р с е й ы т е о р и. Авторы ныхас. Авторы позиции ссвдиссены фсэрсезтсэ.

Хуыгаты Сергей. «Сылгоймæгтæ» Радзырды мидис æмæ проблематикæ, йæ фæлгонцтæ. Хионыл ауыдыны фарн æмæ бузныгады темæ. Психологон сæраххы нысаниуæг. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Радзырды жанр. Аивадон деталы нысаниуæг.

Æлборты Хадзы – Умар. Æлборты Хадзы – Умар сфæлдыстады хигъæдон æууæлтæ, жанрон æмæ стили агурæнтæ. 20 æнусы кæрон тугкалæн хæстытæ – «тæригъæдты апофеоз» « Чъребайы сæнкъард хæдзæрттæ», «Балладæ Зары фæндагыл» -ы.

Гуыцмæзты Алеш. «Урс фынтæ» « Пахуымпар». Хъæууон царды хæрзвæтк æмæ æгъдауы равдыст «Урс фынты». Хæст æмæ сфæлдыстады хæн сæрдзон ныхмæлæуд « Пахуымпар» -ы.

Ходы Камал. Ходы Камалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Фыдыбæстæйæн фыртæн бæззын, йæ цин æмæ хъыгтæй цæрын «Ирыстонмæ»-йы. Ирыстоны фарн æмæ сомбоныл катый «Гаджидау»-ы. Æрдзы рæсугъддзинады сæнкъарæн « Быдираг хъæуы ритмтæ»-йы. Адæймаг æмæ сæрдзы ныхмæвæрд – бастдзинад «Денджызсæй куы не рбæздæхы нау...»-ы.

3. УСЛОВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

Ахуыры растæджы пайдагонд цæудзысты репродуктивон и продуктивон ахуыры методтæ:

- информацийон технологи;
- цæстуынгæ æрмæг,
- ИКТ,
- уацмыстæм иллюстраци,
- амонæн литература.

Æрмæг куыд æмбæрстгонд æрцыд, уый сбæрæг гæнæны хуызтæ:

тест саразын; фысгæ, дзурга дзуæппытæ; нывæцæн, изложенияи.

3.2 Ахуырадон-методикон æрмæджыты номхыгъд

1. Бзаров Р.С. История в осетинском предании: Сюжет о Чермене, - Владикавказ, 1993.
2. Джусойты Н. Ирон аив дзырды ссæрвæлтау. Цхинвал, 1966 аз.
3. Джыккайты Ш. Ныхасы фарн.- Дзауджыхъæу, 1996 аз.
4. Джыккайты Ш. Критикон уацты æмбырдгонд. 2 хайы. – Дзæнджыхъæу,
5. Джыккайты Ш. Ирон литературæйы истори. Дзæуджыхъæу, 2002.
6. Салагаева З.М. Четыре этюда об осетинской прозе. – Орджоникидзе, 1970.
7. Поэзийы фарн : Критикон уацтæ. – Орджоникидзе, 1980 аз.
8. Зонадон – критикон уацтæ. – Дзæуджыхъæу, 1991 аз.
9. Критикон уацты сæмбырдгонд. – Орджоникидзе, 1981.
10. Вопросы осетинской литературы и фольклора. – Владикавказ,
11. Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæтæ - Дзæуджыхъæу, "Ир", 2005

12. Кульневич С.В. Совсем необычный урок. Практическое пособие.
Практическое пособие С.В.Кульневича, Т.П. Лакоценина.--
Ростов-на-Дону, 2001.
13. Джыккайты Ш. Цæхх æмæ кæрдзын//Мах дуг.1967,№6
- 14.Хъодзаты æ. Ног æнтыст // Мах дуг.1979.№4
15. Хаджеты Т. Чиныджы фарн// Критикон уацты æмбырдгонд -2хай-
Дзæуджыхъæу,1994.
- 16.Ардасенты Х.Барахъты Г./цард æмæ поэзи.-Орджоникидзе,1962.
- 17.Джыккайты Ш., Барахъты Г. Ирон литературæйы истори.-
Дзæуджыхъæу,2002.
- 18.Гафез. /Хъулаты С./ æвзæрст уацмыстæ/ --1957.
19. Мæрзойты æ. "Зангæ поэт, ахуыргонд", критикон уацты
æмбырдгонд., 2-аг хай, Дзæуджыхъæу, 1994.
- 20.Джусойты Н.Нигер.Сфæлдыстадон очерк.Фотоальбом,
Дзæуджыхъæу, 1996.
- 21.Тебиаты Ю. Саст уадындр./критикон уацты æмбырдгонд/, 2-аг хай,
Дзæуджыхъæу, 1994.
- 22.Салагаева З.М.Роман Коста Фарниона "Шум бури""/ Четыре этюда
об осетинской прозе/,-Орджоникидзе, 1970.
- 23.Булкъаты М. Гафезы амындтытæ, "Фидиуæг", 1988, №7.
- 24.Джусойты Н. Ирон аив дзырды сæрвæлтау., Цхинвал, 1966.
- 25.Дарчиты Д. Бæркаджын у йæ фæззæг/"Мах дуг"-1976.

26. Мамиаты И. Адәймаг әмә Дуне: Цәрукъаты Алыксандыры
философон поэзи/Ирәф/-1998, №3.

27. Ардасенты Х. Джусойты Н. роман "Фыдәлты туг"-ы тыххәй/
Мах дуг/, 1996.

28. Джыккайты Ш. ирон прозәйы зәрингуыр/Разагъды ләгтә.
Дзәуджыхъәу, 1999.

29. Джусойты Н. Цомак Гадиев., Орджоникидзе, 1965.

30. Зәгәлты Р. Малиты Г. цард әмә сфәлдыстад/Критикон уацты
әмбырдгонд, 2-аг хай, Дзәуджыхъәу, 1994.

Уәлләмхасән әрмәг

11. Кинонывтә, радио әмә телеуыныныды әрмәг.

12. Радио раныхасы әрмәг: Хетәгкаты Къостайы, Брытъиаты
Елбыздыхъойы,

13. Коцойты Арсены әмә иннә фысджыты цард әмә
сфәлдыстад.

14. Презентацитә фысджыты цард әмә сфәлдыстадәй.

8. Наукон-методикон журнал "Рухстауәг"

4. КОНТРОЛЬ И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

4.1 Контроль и оценка результатов освоения учебной дисциплины осуществляется преподавателем в процессе проведения

Контролы формата

- индивидуалон
- кьордаёй
- фронталон

Контролы хуызта

- развэлгъау
- æрвылбон
- тематикон
- хатдзæг

Урочыты хуызта:

- урок-ног æрмаг амынд
- урок-практикон куыст
- уроки-хъазт
- компьютерон урок
- урок -кьордты куысты форма
- ныхасы рæзты куыст
- интеграцигон урок

Технологитæ:

- традицион технологи;
- архайды технологитæ;
- иннае предметты бастдзинадимæ